

rasle bolj ali manj čvrsto. Naravno je, da se mnogo cepičev ne bo prijelo, in tudi dosti podlog se ne bo hotelo ukoreniniti. Med letom je trtnico pridno okopavati ter porezavati korenine iz cepiča in iz zemlje rastoče poganjke ameriške podloge.

Uradne vesti c. kr. kmetijske družbe kranjske.

Visoka c. kr. deželna vlada kranjska pozvala je z dopisom z dne 19. februarja t. l. št. 2040. glavni odbor, naj tudi letos razglasi naredbo c. kr. kmetijskega ministerstva z dne 17. marca l. 1884. št. 2274., kateri govori o nakupu žrebcev od zasebnikov. Z le tem ustreza glavni odbor vladnemu dopisu:

Razglas,

ki zadeva vsakoletno popolnjenje števila deželnih žrebcev z nakupom iz zasebne reje.

C. kr. kmetijsko ministerstvo vabi, ker želi, da primerno uredi popolnjenje števila žrebcev in da nakupi potrebnih žrebcev kolikor le mogoče doma, zato vse, ki imajo konje, ter konjerejce, da naznanijo vsako leto v času od 1. do 30. aprila neposredno in pismeno c. kr. kmetijskemu ministerstvu žrebce, katere menijo prodati.

Naznanjene žrebce bode pregledal na njih domu, in sicer, ako le mogoče, tedaj, kadar se spuščajo, zastopnik žrebčarske postaje ter jih bode glede na to, koliko so rabni, popisal.

Nakup zvrši potem od c. kr. kmetijskega ministerstva pooblaščen zastopnik žrebčarske postaje z zastopi vred, katerim so izročene reči, ki se tičejo konjske reje v tisti deželi. Število nakupljenih žrebcev je zavisno od potrebe, od njih plemena in od novcev, ki so na razpolago. Nakup se zvrši še tisto jesen.

Čigaver je naznanjeni žrebec, pa nikakor ni oviran ukreniti z žrebcom, kar mu je drago, in ravno tako tudi kmet. ministerstvo ni zavezano naznanjenega žrebca kupiti, če je žrebec tudi popolnoma raben.

Vsako naznanilo naj ima nastopno vsebino: Kakšni in kateri so žrebčevi roditelji, velikost, barvo, starost in ceno žrebčeve ter slednjič kraj, kje je žrebca videti.

Glede starosti je omeniti, da se bodo ozirali le na tiste žrebce, kateri so tedaj, kadar so naznanjeni, uže tri leta stari, ako so žlahtnega plemena, ali pa vsaj dve leti, če so teškega in čistega mrzlokrvnega plemena. Na mlajše konje se nikakor ne bodo ozirali.

Na žrebce, kateri so bili pripravljani po imenovanem obroku, ozirali se bodo le toliko, kolikor bo kazala potreba.

C. kr. kmetijsko ministerstvo.

Na Dunaji 7. marca 1884.

Vprašanja in odgovori.

Vprašanje 18. Prosim blagovolite mi naznaniti, je li v zadnji številki „Novic“ priporočeni zborovski krompir zgodnji ali pozni, in po čem ga dobim jaz 100 klgr. (T. B. v V. pri C.)

Odgovor: Zborovski krompir je zgodnja vrsta. Ker ima poskusni vrt kranjske c. kr. kmet. družbe subvencijo od dežele in je vzdrževan ob dohodkih družbenih, dobivajo krompir po znižani ceni (t. j. po 2 gld. 50 kr. 100 klgr.) le družabniki, vsi drugi pa po 3 gld. za 100 kgr.

Vprašanje 19. Omislil sem si l. 1887. po svojem načrtu 2 železna pluga, katera prav dobro ugajata za naš kraj ter potrebujeta prav malo vprežne sile. Svetujte mi, kako naj naredim, da poskusijo tudi po drugod ta plug ter ga spoznajo za dobrega? Meni je le do tega, da dobe tudi po drugod dober plug, ne pa za dobiček, saj more po mojem načrtu izdelati plug vsak boljši kovač. (V. J. v Sp. G.)

Odgovor: Mi Vam ne vemo drugega svetovati, nego to, razglasite po časnikih, da ste izumili poseben nov plug, katerega radi pošljete na poskušnjo ali na ogled proti gotovim pogojem. Morda se oglasi kedo izmed naših čitateljev? Kadar pridemo v vaše kraje, hočemo si ogledati Vaš plug. Rečemo Vam pa uže sedaj, da pričakujemo prav malo, kajti videli smo uže na stotine raznih plugov in le težko si moremo misliti popravo na plugu, ki bi bila kaj novega in ob enem kaj koristnega.

Vprašanje 20. Pri nas napada uže več let prašiče neka huda bolezen, in sicer tudi mlade, kedar so komaj šele teden dni stari. Prašiči postanejo otožni, neradi jedo, dobe po životu črne maroge, ki postanejo pozneje kakor dobov lub. Bolezen naredi prasiča vsega pohabljenega, in celo kri se prikazuje po životu in iz nožic. Nekateri prašiči pa niso hudo grintavi, zato jih pa lomi krč in meče božjast ob tla. Pet do deset minut je prasič kakor mrtev, iz sebe peha slino in gleda zabodeno. Predno ga vrže božjast, cvili, kakor bi ga imel klavec v rokah. Bolj odrasle prašiče sključi bolezen; plazijo se po trebuhu in nočejo jesti ter pijo samo vodo. Bolezen traja 2 do 3 mesece, in mnogo prašičev pogine za njo. Neumneži trdijo, da narejajo bolezen večje; od tod pa je po soseski mnogo sumničenja in sovraštva. Blagovolite mi torej odgovoriti: Katera bolezen je to? Kaj je vzrok bolezni? Kako zdraviti od te bolezni? (J. B. v V. pri Colu.)

Odgovor: Po samem popisu ne morem kar naravnost reči, katera je ta bolezen, lahko je le božjast, bolj gotovo pa je tak ali tak vrančni prisad, črmasti šen ali pereč ogenj. Bodí si tako ali tako, ne moremo Vam dati navodila, kako bolezen zdraviti. Ako je bolezen črmasti šen, tedaj ne pomagajo dosti zdravila, ampak važno je varovati prasiče, da sploh ne dobe te bolezni. Ker je pa črmasti šen (pereči ogenj) huda kužna bolezen. varujte je prasiče najbolj, ako se ravnate po postavah o kužnih boleznih. Sicer je pa županstvo dolžno sumno tako bolezen precej naznaniti okrajnemu glavarstvu. Svetujemo

Vam prav živo, da to storite, drugače se pripeti Vaši občini tako, kakor se je peipetilo uže marsikateri drugi da ne more vsled hudega razsajanja te bolezni nič več rediti prasičev. Ako sta okrajni glavar in živinski zdravnik dovolj stroga, zatrla bodeta kmalu to bolezen in ob enem tudi vraže. Kako od te bolezni zdraviti, brati morete v knjigi „Živinozdravništvo,“ katero doboste pri Blasniku v Ljubljani.

Trgovinska in obrtna zbornica.

(Dalje.)

VII. Gospod zbornični tajnik poroča, da je c. kr. deželna vlada javila zbornici, da se je neka lesno-trgovinska tvrdka v Trsta pritožila zoper negativni odlok okrajnega glavarstva logaškega ter prosila, da se odloči, ali je tvrdka dolžna, ono trgovino, katero po preložitvi glavnega sedeža društva v Trst sklepa še na R., naznanjati posebe okrajnemu glavarstvu logaškemu ter jo tam tudi obdačevati. Tukaj se torej gré za vprašanje, ali je to trgovino smatrati kot podružnico ali skladišče ali pa magacin po določilih § 40. obrtnega reda, ali pa jeli je trgovino, ki se sklepa na R., zmatrali samo kot táko, do katere ima tvrdka pravico, ne da bi jo morala posebe naznanjati pri obrtnem oblastvu v Logatci. Odsek se je o tej stvari večkrat posvetoval in pozvedaval ter se konečno uveril, da trgovina tržaške tvrdke na R. ni podružnica, ni skladišče, ampak da ima na R. samo magacine in druga mesta, katera so jej v to, da v njih shranjuje les, deske itd., in iz teh magacinov pošilja svoje blago neposredno v svoja tržaška skladišča, da ga od tod dalje prodaje ali po, da iz teh magacinov razpošilja po železnici ali pa vozniških svoje blago po navodilih, ki jih izdaje nje tržaška načelnica. Gledé na to predlaga odsek: „Slavna zbornica naj se izjavi v zmislu poročila.“

Predlog se sprejme.

VIII. Gospod zbornični svétnik Anton Klein poroča o vprašanju, ali smejo mizarji svoje izdelke sami pleskati. Rešujočemu to vprašanje izjaviti je odseku, da zbornica ni pristojna razsoditi dotično stvar, ampak obrtna oblastva. Ker je obrtno oblastvo prve stopinje razsodilo v jekavnem zmislu, imel bi prosilec obrniti se z nadaljnim rekurzom do c. kr. deželne vlade, katera bi gotovo vprašala bila zbornico za nje mnenje. A da bi prositelju bilo mogoče, v bodočih slučajih pravo utemeljiti svoje pritožbe, javlja odsek, da je v tem slučaju merodaven § 37 obrtnega reda, kateri določuje, da ima vsak obrtnik pravico, izvrševati vsa dela, potrebna za popolno izdelovanje njegovih izdelkov ter imeti za to tudi pomočne delavce drugih obrtov. Ker od mizarja navadno zahtevamo izgotovljeno blago in ker je najprikladneje, da mizar sme prodajati pleskane izdelke, misli odsek, da ima mizar v zmislu § 37 obrtnega reda pravico pleskati blago, pri njem naročeno, nasproti temu pa nima pravice prevzemati pleskarska dela. Odsek tedaj predlaga: „Slavna zbornica naj se izjavi v rečenem zmislu.“

Predlog se sprejme jednoglasno.

Politične stvari.

Iz deželnega zbora štajarskega.

V zadevi slovenskih zemljiških uknjižeb.

Govor deželnega poslanca dr. Jos. Serneca v deželnem zboru štajarskem dne 17. januarija 1888.

(Dalje.)

Zaradi tega je treba toliko prošenj za opravičenje zamujenih dnevov. Dotični kmet se opira na to, da ne razume nemškega odloka; da je sicer vprašal kaj da odlok pravi, da pa se mu je reklo, da to in to ter da je vsled tega potrebno zamudil; on da torej ni kriv, če je zamudil. Takim nedostatnostim upirali smo se mi vedno in smo jih tudi že odpravili v veliki meri. Z velikim zadovoljstvom smem torej reči, da smo pravosodju neizmerno koristili s tem, da smo dali kmetom slovenske uloge in odloke, s katerimi kmet dobro izhaja in ga varujejo, da se mu ne godi krivica.

Pravnim trditvam gosp. dr. Wannischa hočem samo postaviti nasproti prvi stavek § 102 obč. zemlj. zakonika. Ta zaukazuje, da se mora uknjižba izvršiti samo vsled pismenega ukaza zemljiško-knjižne sodnije ter se mora izvršiti natanko tako, kakor se ta ukaz glasi. Nikdo ne more dandanes več zanikati Slovincem na spodnjem Stajarskem priborjene pravice, da dobijo na slovenske uloge slovenske odloke, torej tudi na slovenske zemljiško-knjižne uloge slovenske odloke. O vprašanji torej, kako se ima uknjižba izvršiti, ni deželni zbor kompetenten soditi, kajti slovenski odlok mora se „tako uknjižiti, kakor se glasi“, torej slovenski. Sodniku se ne more ukazovati, da naj izda odlok v dveh jezikih. Kako se more torej uknjižba izvršiti v nemškem jeziku, ako državni zakon ukazuje, da se mora upis izvršiti tako, kakor se glasi ukaz zemljiško-knjižne sodnije. Čez to zaviro se ne dá preskočiti.

Nadalje omenjam naredbe, ponatisuene v predlogu manjšine in podpisane od deželne nadsodnije svetovalca Schmeidel-na. V tej naredbi stoji proti koncu, da ukaz justičnega ministerstva pravi, da je običaj ki se je urinil pri nekaterih sodnijah, da dobi namreč stranka sicer slovenski odlok, da pa se za zemljiške knjige naredi nemška prestava, nepravilen in nepostaven. In res, očitno je, da je silno nevarno, če se dopušča, da se izdani odlok prelaga in še le ta prevod odda v zemljiške knjige. Kdo se bo zanašal, da se je res tako uknjižilo v zemljiške knjige, kakor mu slovenski odlok pravi, ako ve, da se je ta odlok še le prestavil in da se je uknjižba izvršila še le na podlagi te prestave.

† Cesar Viljem nemški.

Začetkom minulega tedna došlo je z Berolina prvo naznanilo, da je cesar Viljem zopet obolel vsled nepomenljivega prehlajenja, kakor tolikokrat že pred. Prve dni bolezni je še ustajal, sprejemal svoje ministre in

člene cesarske rodbine. V torek poročalo se je že, da je bolezen, ki je pred nekoliko odlegla, postala hujša, v sredo že cesar ni več mogel zapustiti postelje, še hujše postala so poročila od srede na četrtek, ki so izrekala, da je cesar imel zelo nemirno noč in da je zelo oslabiljen. S tem izrečeno je bilo glede na visoko starost bolnikovo, da je življenje njegovo v nevarnosti; v obče pa je šla med ljudstvom govornica, da — cesar že umira. Slabost bolnikova napredovala je tako hitro, da je bilo vsako slednje poročilo neugodnejše in bolj obupno. Na Dunaji počila je v četrtek večer ob 6. uri govornica, da jo došel že brzjav o smrti cesarjevi; in res dobro uro kasneje raznašali in prodajali so postreščeki že izredno izdane liste „Tagblatt-ove“ in „W. allg. Z.“ v katerih se je naznanjeval privatni brzjav z Berolina glaseč se tako: „Berolin dne 8. marca ob 5. uri 5 minut zvečer, cesar Viljem je ravnokar umrl.“ — Med 9. in 10. uro zvečer se je pa to naznanilo preklicalo z opazko, da je bil cesar v onem času padel a dolgo in hudo medlevo, da je pa kasneje vendar pokazal znamenje življenja in da so ga ob 6. uri obhajali. — Kasneje ponoči poročalo se je, da so cesarja krog 10. ure prestlali, da je bil zopet pri boljši zavesti, da je zopet zavžil nekaj juhe in pa vina šampanca, da je bil potem krepkejši ter se je še razgovarjal s svojo soprogo, hčerjo, cesarjevičem sinom princem Viljemom in Bismarkom, ki so pri njem bili do 3. ure zjutraj. S tem časom so pa bolnika pričele zopet zapuščati moči.

Dne 10. marca ob 7. zjutraj razglašeno poročilo bilo je že po vsem obupno, slabost bolnikova postala je še večja, zavedal se že ni dolgo nič več in med vrstami se je lahko čitalo, da cesar umira in vsak trenutek more umreti, in to se je tudi zgodilo čez dobro uro ob 8. in 27 minut zjutraj.

Ko je prejšnji dan nastala nevarnost za življenje cesarjevo, razglasila se je neka naredba cesarjeva z meseca novembra minulega leta, s katero se razglašala z ozirom na bolezen prestolnikovo, pooblaščenja sina njegovega princa Viljema, da sme podpisavati v imenu cesarjevem vse take državne čine, za katere bi bilo sicer treba posebnega pooblastila.

S smrtjo cesarjevo zgubilo je to pooblastilo svojo veljavo, ker v onem trenutku, v katerem je cesar Viljem nehal živeti, postal je nemški cesar, njegov v St. Remo bivajoči bolni sin Friderik.

Ranjki cesar Viljem rojen je bil dne 22. marca l. 1797. toraj bi bil čez 13 dni dopolnil 91. leto svoje starosti.

Prvo življenje njegovo, kakor tudi vsi vspehi, njegovi bilo je vojaško; s svojem 10. letom postal je že častnik, leta 1813. postal je stotnik ter je l. 1814. spremljal svojega očeta v vojski zoper Francoze.

Leta 1829. poročil se je s princesinjo Avgusto Saksonsko, rojeno leta 1811. — S tega zakona bila sta rojena sedanji prestolnik Friderik (rojen dne 18. oktobra 1831) in pa princezinja Luiza, velika vojvodica Badenska, (roj. l. 1838.)

Po smrti svojega očeta l. 1840. dobil je Viljem, ker starejši brat njegov ni imel v zakonu otrok, naslov „princa Pruskega“ kot odločen prihodnji prestolanslednik, — in ob enem postal je namestnik Pomoranski in general pešcev. Leta 1848. bil je zelo nepriljubljen, ker so ga sploh šteli za brezobzirnega vojaka in absolutista, za to je šel za nekaj časa na ptuje. Da se njegova palača ni oropala, dobila je napis „Narodna last.“

Bival je na Angleškem, drugo leto pa se je vrnil nazaj domu ter je kot poslanec narodne skupščine izrekel svoje ustavno stališče, kasneje pa se je ni vdeležil več. Pred kresom l. 1849 dobil je poveljništvo vojne zoper upornike v Badenskem in Pfalz-i, po ukrotenem uporuhaukazal je veliko število ljudi zarad udeležbe pri uporuhu smrti.

Leta 1854. postal je veliki načelnik vseh prostomavtarskih besuc pruskih.

Dne 23. oktobra 1857. postal je namestnik obolelega kralja, dne 7. oktobra 1858. pa je prevzel vladarstvo. Napoleon in Cavour ponujala sta mu prijateljstvo, da bi ga bila pridobila za svoje namene, pa dokler ni bil kralj v pravem pomenu besede, izogibaval se je takih zavez. Ko je dne 8. januarja 1861. stric njegov in kralj umrl, nastopil je Viljem še le vlado, kot kralj po „milosti Božji“, pričel je takoj prevstrojati prusko vojno, pa pri tem delu prišel je kmalu v nasprotje s pruskem deželnim zborom. Leta 1862 izbral si je za ministra brezozirnega pl. Bismarka, ki je bil pred pruski poslanik v Petrogradu. S tem sta bila v lepem soglasji v borbah proti deželnemu zboru. Razmere proti Avstrijski postale so bolj in bolj napete, leta 1864. pa so se na videz presukale toliko na bolje, da sta se skupaj vojskovale Pruska in Avstrijska v Schleswig-Holsteinu, to da koj pri sklepanju miru pokazalo se je nasprotje toliko oistreje. Bismark sklenil je zvezo z Laško in 1866 napovedala je Pruska nam vojsko s pre-tvezo, da naša država dela za ponižavanje Pruske.

Avstrija napadena je bila ob enem od juga in severa, po bitkah pri Kraljevem Gradcu — na severu, in pa pri Custozzi in Visu — na jugu, zgubila je Avstrija vodstvo v Nemški, na jugu pa Beneško.

Takrat je sedaj umrli cesar hotel s svojo vojno z Nikolsburga koj preko Dunaja do Trsta in gotovo bi se tudi Bismark ne bil protivil „nekoliko Nemško“ razširiti doli do jadranskega morja — to da Napoleon III. zažugal je takrat, da takoj zapove vojni francoski mahniti po Pruski, ako bi se to zgodilo in tako so nasledki onega leta za nas ostali le omejeno pomenljivi — Napoleon III. pa je štiri leta kasneje l. 1870. plačal oni svoj korak s svojim prestolom. Kasnejše dogodbe so znane, o pravih namenih Bismarkovih pa je marsikaj razodel v svojih spomenicah naš kacelar Beust, ki je madjarom za „domoljubje“ skazano leta 1866. koj drugo leto dal nagrado dualizma.

Mi pa smo leta 1879. poslali „zavezniki“ mogočno zapovedujočega cesarja Nemške s knezom Bismarkom.